O'QUVCHILARNING ICHKI MOTIVATSIYASINI OSHIRISHDA INDIVIDUAL YONDASHUVNING AHAMIYATI

Samadova Nafisa Niyozovna
Osiyo xalqaro universiteti, 70110102 – Pedagogika magistratura mutaxassisligi magistranti

R. O. Avezov
Ilmiy rahbar: p.f.f.d. (PhD), professor
Osiyo xalqaro universiteti

Annotatsiya. Tezisda o'quvchilarning ichki motivatsiyasini oshirishda individual yondashuvning ahamiyati tajriba-sinov materiallari asosida yoritilgan. 68 nafar 9-sinf o'quvchisi ishtirok etgan tadqiqotda tajriba guruhi uchun shaxsiy yondashuv asosidagi metodlar qo'llanib, ichki motivatsiya dinamikasi nazorat guruhi bilan qiyoslangan. Natijalar individual ehtiyoj, qiziqish, tanlov, refleksiya va rivojlantiruvchi qayta aloqaga tayangan darslar o'quvchilarning bilishga bo'lgan ichki ehtiyojini kuchaytirishini ko'rsatgan.

Kalit so'zlar: ichki motivatsiya, individual yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, o'quvchi faolligi, refleksiya, mustaqil ta'lim.

KIRISH

Ta'lim jarayonida o'quvchining faolligi ko'p jihatdan uning nima sababdan o'qiyotganiga bog'liq. Tashqi baho, nazorat yoki majburiyat qisqa muddatli faollikni ta'minlashi mumkin, biroq bilim olishga barqaror munosabatni shakllantirish uchun ichki motivatsiya zarur. O'quvchining qiziqishi, o'zini rivojlantirishga intilishi va o'quv faoliyatidan qoniqishi kuchli bo'lganda, u bilimni chuqurroq egallaydi, mustaqil ishlaydi va natija uchun mas'uliyatni ko'proq his qiladi.

Individual yondashuvning mohiyati har bir o'quvchining qobiliyati, qiziqishi, ehtiyoji, o'zlashtirish sur'ati va psixologik xususiyatlarini hisobga olib, o'quv jarayonini moslashtirishdan iborat. Bunda o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki o'quvchining individual rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi hamkor sifatida faoliyat yuritadi.

TADQIQOTNING TASHKIL ETILISHI

Tajriba-sinov ishlari Qashqadaryo viloyati Shahrisabz tumanidagi 36-son umumiy o'rta ta'lim maktabining 9-sinf o'quvchilari bilan olib borilgan. Jami 68 nafar respondent 34 nafardan tajriba va nazorat guruhlariga ajratilgan. Tajriba guruhida o'quvchilarning qiziqishi va ehtiyojiga mos topshiriqlar, mustaqil tanlov, refleksiya, individual qayta aloqa hamda muvaffaqiyatni e'tirof etishga asoslangan metodik yondashuv qo'llangan. Nazorat guruhida darslar odatiy metodik sharoitda davom ettirilgan.

Tadqiqotda kuzatish, suhbat, so'rovnoma, diagnostik testlar va tajriba-sinov metodlari qo'llanilgan. O'quvchilarning darsga qiziqishi, mustaqil ishlashi, ichki motivatsiyasi va darsdagi faolligi asosiy baholash ko'rsatkichlari sifatida belgilangan.

ASOSIY NATIJALAR

Tajriba yakunida guruhlar o'rtasida aniq farq kuzatilgan. Tajriba guruhida yuqori ichki motivatsiyaga ega o'quvchilar ulushi 28 foizdan 76 foizgacha ko'tarilgan. Nazorat guruhida esa bu

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

ko‘rsatkich 30 foizdan 42 foizgacha oshgan. Tajriba guruhidagi o‘sish 48 foiz punktni, nazorat guruhidagi o‘sish esa 12 foiz punktni tashkil etgan.

Monitoringning boshqa kesimida past motivatsiya darajasi 40 foizdan 12 foizgacha kamaygani, yuqori motivatsiya ko‘rsatkichi esa 15 foizdan 50 foizgacha oshgani qayd etilgan. Sifat tahlili tajriba guruhidagi o‘quvchilar savol berish, mustaqil fikr bildirish, topshiriqlarni ijodiy bajarish va o‘z natijasini baholashda faolroq bo‘lganini ko‘rsatgan.

Mazkur natijalar individual yondashuvning samarasi o‘quvchiga alohida topshiriq berish bilangina cheklanmasligini ko‘rsatadi. Uning mazmuni o‘quvchiga tanlov imkonini yaratish, qiyinchilik darajasini moslashtirish, muvaffaqiyatni his qildirish, o‘z faoliyati haqida fikr yuritishga o‘rgatish hamda o‘qituvchi bilan ishonchli hamkorlikni shakllantirishdan iborat.

XULOSA

Individual yondashuv o‘quvchilarning ichki motivatsiyasini oshirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Tajriba natijalari o‘quvchining qiziqishi, ehtiyoji va psixologik xususiyatlariga moslashtirilgan ta’lim uning darsdagi faolligi, mustaqil ishlashi va bilim olishga bo‘lgan ichki ehtiyojini kuchaytirishini ko‘rsatdi. Shu sababli umumiy o‘rta ta’lim amaliyotida tanlovga asoslangan topshiriqlar, individual qayta aloqa, refleksiya va muvaffaqiyatni e’tirof etish mexanizmlarini tizimli qo‘llash maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Deci E. L., Ryan R. M. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. – New York: Springer, 2020.
2. Maslow A. Motivation and Personality. – New York: Harper & Row, 2020.
3. Rogers C. Freedom to Learn. – Columbus: Merrill Publishing, 2020.
4. Xodjayev B. Ta’limda innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: Tafakkur, 2021.
5. Saidahmedov N. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2020.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.